

Vaikuttava tieto tarvitsee kontekstin

Data muuttuu tiedoksi vasta, kun sen alkuperä, tulkintakehys ja käyttötarkoitus ovat näkyvissä. Vaikuttavaksi tieto voi kehittyä silloin, kun se voidaan jäljitettävästi ja tarkoituksenmukaisesti kytkeä päätöksiin, toimintaan ja organisaation tavoitteisiin. Tiedon arvo ei olekaan absoluuttinen ominaisuus, vaan se riippuu siitä, kuinka hyvin tieto vastaa käyttäjän tarpeisiin.

TEKSTI: JOHANNA DAHL

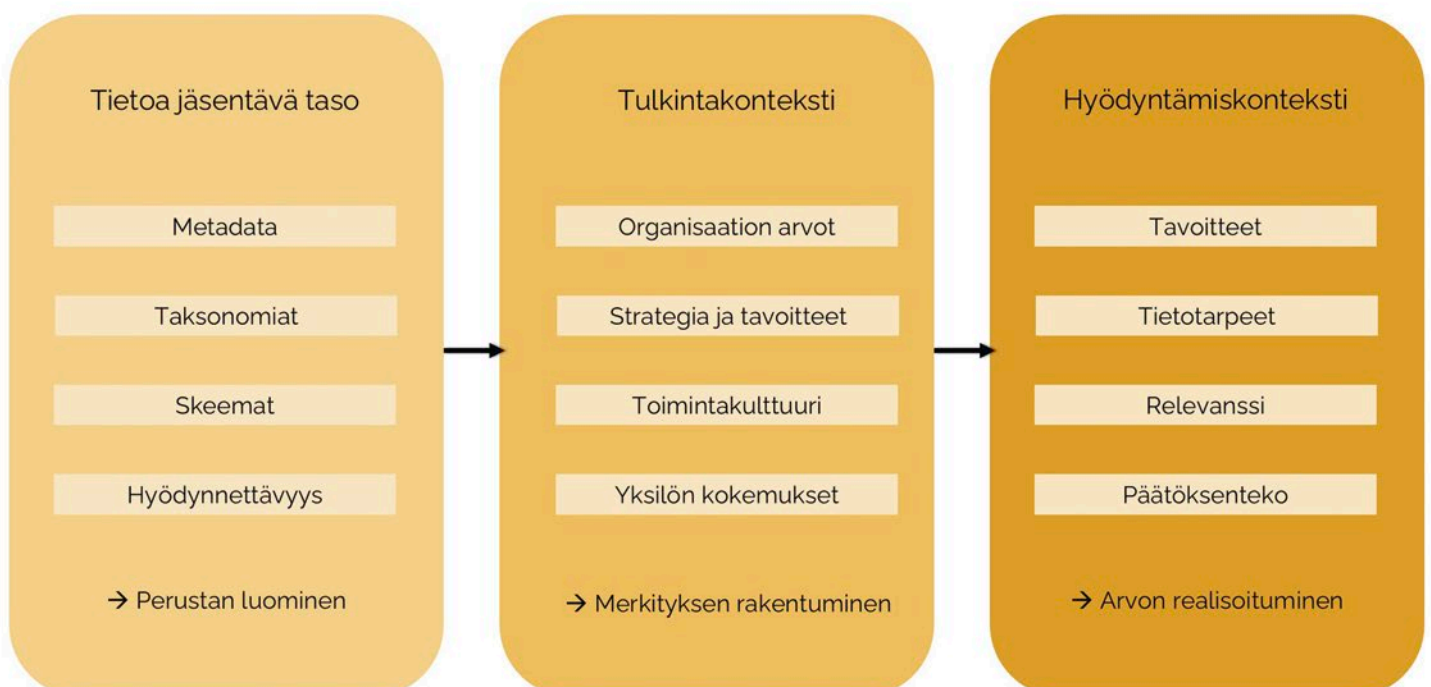
Tietoa pidetään usein organisaation tärkeimpänä voimavarana, mutta pelkkä tiedon olemassaolo ei vielä tee siitä vaikuttavaa. Digitaalinen toimintaympäristö tuottaa jatkuvasti kasvavia määriä dataa, jota kerätään erilaisista järjestelmistä, palveluista ja prosesseista. Vaikka tietoa on saatavilla enemmän kuin koskaan aikaisemmin, sen hyödyntäminen ei ole itsestään selvää. Tiedon vaikuttavuus syntyy vasta silloin, kun tieto tukee päätöksentekoa, ohjaa toimintaa tai mahdollistaa uusien ratkaisujen kehittämisen. Toisin sanoen tiedon arvo realisoituu vasta käytännön toiminnassa.

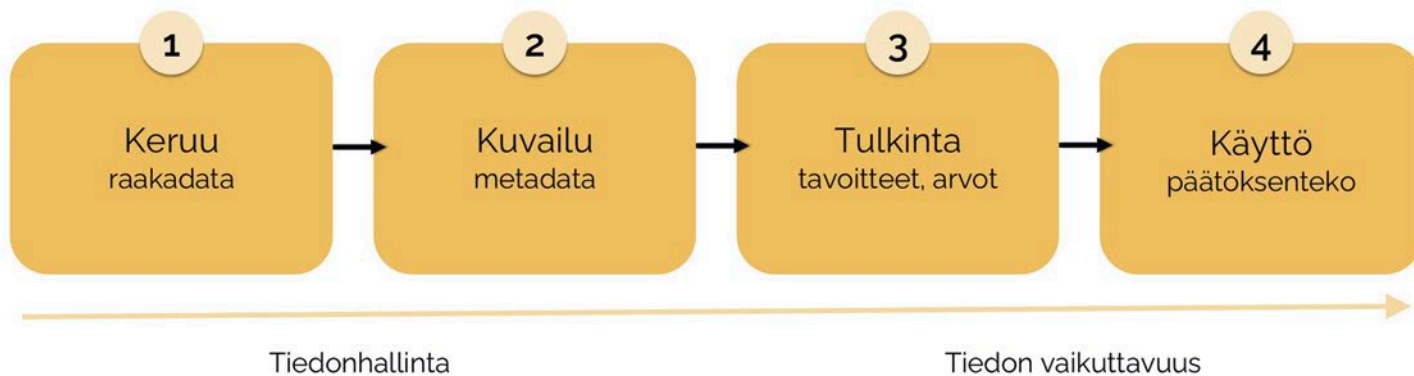
Vaikuttava tieto ei kuitenkaan tarkoita automaattisesti oikeaa tai hyödyllistä tietoa. Organisaatiot voivat tehdä päätöksiä myös puutteellisen, vanhentuneen tai

väärin tulkitun tiedon perusteella. Tällöin tiedolla voi olla jopa kielteisiä vaikutuksia. Tiedon hyödyntäminen edellyttääkin ymmärrystä siitä, missä tilanteessa tieto on tuotettu, miten sitä tulkitaan ja millaisiin tarkoituksiin sitä käytetään. Tässä yhteydessä korostuu tiedon konteksti. Konteksti muodostaa kehyksen, jonka avulla tiedosta tulee merkityksellistä, käyttökelpoista ja jota vasten voidaan myös arvioida tiedon laatua.

Tiedon vaikuttavuutta voidaan tarkastella kolmen toisiaan täydentävän kontekstin kautta: tietoa jäsentävän tason, tulkintakontekstin ja hyödyntämiskontekstin näkökulmista. Nämä tasot yhdessä määrittävät, kuinka hyvin tieto kykenee tukemaan organisaation tavoitteita ja toiminta.

Tiedon hyödyntäminen edellyttää ymmärrystä siitä, missä tilanteessa tieto on tuotettu, miten sitä tulkitaan ja millaisiin tarkoituksiin sitä käytetään.

Vaikuttavan tiedon edellytyksenä on laadukas metadata, joka mahdollistaa tiedon löydettävyyden ja luotettavan arvioinnin.

Tietoa jäsentävä taso luo perustan vaikuttavuudelle

Tietoa jäsentävä taso koostuu tiedon kuvailusta eli metadatasta. Metadata tarkoittaa tietoa tiedosta: se kuvaa esimerkiksi tiedon alkuperää, ajankohtaa, omistajuutta, luotettavuutta ja käyttötarkoitusta. Vaikka metadataa pidetään usein teknisenä yksityiskohtana, sen merkitys tiedon vaikuttavuudelle on keskeinen.

Ilman riittävää metadataa tiedon alkuperää tai ajantasaisuutta voi olla vaikea arvioida. Esimerkiksi organisaation päätöksenteossa voi olla ratkaisevaa tietää, onko analyysi tuotettu viime viikolla vai kaksi vuotta sitten. Samoin tiedon tuottajalla on merkitystä: organisaation sisäisesti tuotettu tieto voi palvella eri tarkoituksia kuin ulkopuolisen asiantuntijatahon laatima raportti.

Tietoa jäsentävällä tasolla korostuvat myös metadataan hallintamallit, taksonomiat ja skeemat. Näiden avulla organisaatio voi kuvata tietoa yhdenmukaisesti ja varmistaa sen löydettävyyden. Hyvin hallittu metadata mahdollistaa tiedon tehokkaan hakemisen, yhdistelyn ja uudelleenkäytön. Jos tieto on vaikeasti löydettävissä tai sen sisältöä ei pystytä luotettavasti tulkitsemaan, sen potentiaalinen vaikuttavuus jää toteutumatta.

Tiedosta tulee vaikuttavaa vasta silloin, kun siihen liitetty metadata on laadukasta, ajantasaista ja kattavaa. Metadata toimii siten perustana kaikelle myöhemmälle tiedon tulkinnalle ja hyödyntämiselle.

Tulkintakonteksti määrittää tiedon merkityksen

Vaikka tieto olisi teknisesti hyvin kuvailtua ja helpposti löydettävissä, sen merkitys määräytyy vasta tulkintaprosessissa. Tulkintakontekstilla tarkoitetaan niitä organisatorisia, kulttuurisia ja toiminnallisia tekijöitä, joiden kautta tietoa ymmärretään. Organisaation tavoitteet, arvot, toimintatavat ja strategiset painotukset vaikuttavat siihen, millaisia merkityksiä tiedolle annetaan.

Sama tieto voi saada hyvin erilaisia tulkintoja eri organisaatioissa tai jopa saman organisaation eri yksiköissä. Esimerkiksi kirjaston kävijämäärät voivat näyttäytyä henkilöstöresursseista vastaavalle esihenkilölle työvuorosunnittelun välineenä. Hänen näkökulmastaan tieto auttaa kohdentamaan henkilöstöä kysynnän mukaisesti. Sen sijaan sivistyslautakunnalle samat luvut voivat toimia mittarina kirjastopalveluiden yhdenvertaisesta tarjonnasta, rikkaasta lukemiskulttuurista tai kuntalaisten elinikäisestä oppimisesta.

Tulkintakontekstin merkitys korostuu erityisesti tilanteissa, joissa päätöksenteossa hyödynnetään monimutkaista tai monitulkintaista tietoa. Tieto ei koskaan puhu puolestaan, vaan sen merkitys rakentuu käyttäjän aikaisemman tiedon, kokemuksen ja tavoitteiden kautta. Tästä syystä tiedon vaikuttavuuden arvioinnissa ei riitä pelkästään tiedon laadun tarkastelu, vaan huomiota on kiinnitettävä myös siihen, millaisessa organisatorisessa ympäristössä tietoa tulkitaan.

Organisaatiot, jotka tunnistavat omien tulkintakehystensä vaikutuksen tiedon käyttöön, pystyvät hyödyntämään tietoa tehokkaammin. Samalla ne voivat vähentää riskiä siitä, että päätöksenteko perustuu yksipuolisiin tai virheellisiin tulkintoihin.

>>

Hyödyntämiskonteksti konkretisoi tiedon arvon

Tiedon vaikuttavuus toteutuu lopulta hyödyntämiskontekstissa. Tällä tarkoitetaan sitä tilannetta, tehtävää tai ongelmaa, jonka ratkaisemiseksi tietoa käytetään. Hyödyntämiskonteksti liittyy organisaation tietotarpeisiin sekä niihin tavoitteisiin, joita tiedon avulla pyritään saavuttamaan.

Tiedon arvo ei ole absoluuttinen ominaisuus, vaan se riippuu siitä, kuinka hyvin tieto vastaa käyttäjän tarpeisiin. Sama tieto voi olla yhdessä tilanteessa erittäin arvokasta ja toisessa lähes merkityksetöntä.

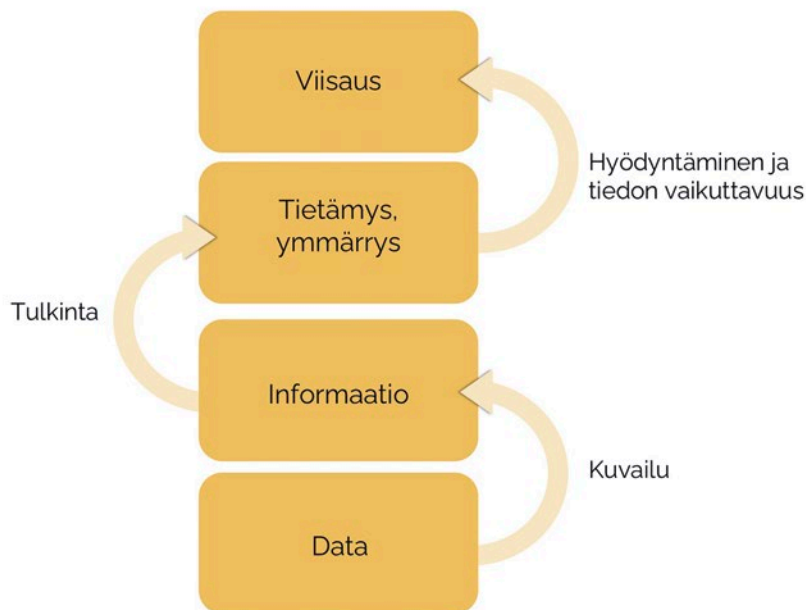
Vaikuttavuuden kannalta keskeistä on tiedon relevanssi suhteessa käsillä olevaan päätökseen tai toimintaan.

Esimerkiksi organisaatio saattaa kohdata tilanteen, jossa henkilöstökustannukset kasvavat ja etätyö lisääntyy. Taloudellisesta näkökulmasta toimitilojen vähentäminen voi vaikuttaa perustellulta ratkaisulta. Päätöksenteon tueksi tarvitaan kuitenkin myös muuta tietoa. Jos tutkimukset tai organisaation omat havainnot osoittavat, että viihtyisät työtilat lisäävät yhteisöllisyyttä, työhyvinvointia ja tuottavuutta, toimitiloihin investoiminen voi pitkällä aikavälillä olla perustellumpi vaihtoehto.

Hyödyntämiskonteksti korostaa sitä, että tiedon vaikutukset näkyvät vasta käytännön toiminnassa. Tiedon laatu tai määrä eivät yksin takaa vaikuttavuutta, vaan ratkaisevaa on tiedon kyky tukea tarkoitukseenmukaisia ratkaisuja.

Tieto, tulkinta ja toiminta

Tiedon vaikuttavuus ei synny pelkästään tiedon sisällöstä, vaan sitä muovaavat monet kontekstuaaliset tekijät. Vaikuttavan tiedon edellytyksenä on laadukas metadata, joka mahdollistaa tiedon löydettävyyden ja luotettavan arvioinnin. Lisäksi tiedon merkitys rakentuu tulkintakontekstissa, jossa organisaation tavoitteet, arvot ja toimintaympäristö vaikuttavat siihen,

Tiedon todellinen arvo ilmenee hyödyntämiskontekstissa, jossa tieto tukee päätöksentekoa ja käytännön toimintaa.

miten tietoa ymmärretään. Lopulta tiedon todellinen arvo ilmenee hyödyntämiskontekstissa, jossa tieto tukee päätöksentekoa ja käytännön toimintaa.

Tietojohtamisen näkökulmasta tämä tarkoittaa, että organisaatioiden on kiinnitettävä huomiota tiedon koko elinkaareen. Pelkkä tiedon kerääminen ei riitä, vaan tiedon kuvailun, tulkinnan ja käytön edellytyksiä on kehitettävä systemaattisesti. Vasta tällöin tieto voi muuttua aidosti vaikuttavaksi resurssiksi, joka tukee organisaation tavoitteiden saavuttamista ja toiminnan jatkuva kehittämistä. ■

Johanna Dahl on toiminut 15 vuoden ajan tiedonhallinnan kehittämishankkeissa asiantuntijana ja projektipäällikkönä. Johanna on tiedonhallinnan, asianhallinnan ja tiedolla johtamisen syväosaaja. Hän työskentelee Creatido Oy:ssä Senior data advisor -nimikkeellä.

